

Prijedlog Strategije DOP-a RH za razdoblje 2012. - 2015. godine

Sukladno nalogu Europske unije, objavljenim u Komunikaciji o DOP-u od 25. listopada, 2011. godine, **Društveno odgovorno poslovanje (DOP) je odgovornost poduzeća za svoj utjecaj na društvo.** To je koncept pomoću kojeg poduzeća integriraju društvena i okolišna pitanja u svoje poslovne aktivnosti i interakciju s drugim dionicima, na dobrovoljnoj bazi.

Društveno odgovorno poslovanje uključuje aktivnosti poduzeća izvan i iznad zakonskih zahtjeva prema društvu i okolišu. Određene regulatorne mjere mogu, ako su pravilno postavljene, kreirati poticajan okvir za poduzeća, da dobrovoljno primjenjuju svoju društvenu odgovornost.

Briga za primjenu regulative i kolektivnih ugovora sa socijalnim partnerima, preduvjet je prihvaćanja društvene odgovornosti. Za potpuno prihvaćanje DOP-a, poduzeća bi trebala u svoje poslovanje ugraditi procese koji će integrirati društvena, okolišna, etična pitanja, ljudska prava i odnose s potrošačima, u njihove poslovne procese i strategije, blisko surađujući s dionicima s ciljem:

- Maksimalizacije kreiranja zajedničkih vrijednosti za vlasnike/dioničare kao i za druge dionike i društvo u cijelosti,
- Identificiranja, sprečavanja, prilagođavanja mogućih suprotnih učinaka.

Društveno odgovorno poslovanje je u interesu poduzeća

Strateški pristup DOP-u je vrlo bitan za konkurentnost poduzeća. On može donijeti koristi kao što su to upravljanje rizicima, smanjenje troškova, lakši pristup kapitalu, odnosi s kupcima, upravljanje ljudskim resursima, kapaciteti za inovacije.

Zbog toga DOP zahtjeva uključivanje svih unutarnjih i vanjskih dionika, omogućuje poduzećima da lakše predvide i iskoriste promjenjiva društvena očekivanja i uvjete poslovanja. On stoga može biti pokretač razvoja novih tržišta i kreirati mogućnosti za rast.

Uključivanjem DOP-a u svoje poslovanje, poduzeća mogu razviti dugoročno povjerenje zaposlenika, kupaca i građana, kao osnovu za održivi poslovni model. Visoka razina povjerenja može pomoći da se za uzvrat kreira okruženje koje je poticajno za rast i razvoj.

DOP je u interesu cjelokupnog društva

Kroz DOP, poduzeća mogu značajno pridonijeti ciljevima sporazuma EU o održivom razvoju i visoko konkurentnoj, socijalnoj tržišnoj ekonomiji. DOP potiče postizanje ciljeva strategije Europe 2020 za pametan, održiv i uključiv rast. Odgovorno poslovno upravljanje je posebno važno kad privatni sektor upravlja javnim uslugama. DOP nudi set vrijednosti na kojima je moguće izgraditi jedinstveno društvo kao temelj za prelazak na održive ekonomske sustave.

Ekonomska kriza i društvene posljedice do neke su mjere oštetile povjerenje potrošača u poslovni sektor. Fokus pažnje javnosti premješten je u društvene i etičke vidove poslovanja

poduzeća. Ulaganjem napora da se oživi model DOP-a upravo sada, postignut će se uvjeti koji će potaknuti održivi rast, odgovorno poslovno ponašanje i trajno kreiranje radnih mjesta kako kratkoročno tako i dugoročno.

EU naglašava određen broj faktora koji će pomoći povećanju utjecaja politika DOP-a:

- Potreba za balansiranim međusektorskim pristupom koji uključuje stavove poslovnog sektora, ne-poslovnih dionika i predstavnika državne uprave.
- Potreba da se jasno odredi koja su to očekivanja od poslovnog sektora te da se definicija DOP-a EU ujednači s novim, unaprijeđenim međunarodnim principima i smjernicama.
- Potreba da se promovira nagrada za odgovorno poslovno ponašanje, primjerice kroz politike investiranja i javne nabave.
- Potreba da se u obzir uzmu sheme uvođenja DOP-a koje su samostalno kreirala poduzeća za vlastite potrebe, koje predstavljaju važan način uvođenja DOP-a u poslovnom sektoru.
- Potreba da se pozove na transparentnost poslovnog sektora kada su u pitanju društvena i okolišna pitanja sa stanovišta svih dionika, uključujući i sam poslovni sektor.
- Potreba da se veća važnost prida ljudskim pravima, koja predstavljaju sve važniji segment DOP-a.
- Potreba da se prepozna uloga koju komplementarna regulativa ima u kreiranju uvjeta poticajnih za dobrovoljnu primjenu društvene odgovornosti u poslovnom sektoru.

Unapređenje vidljivosti DOP-a i širenje dobre prakse

Davanjem javnog priznanja poduzećima za doprinos u DOP-u, javni sektor može pomoći razmjenu dobre prakse, potaknuti učenje od najboljih unutar struke i poticanje većeg broja poduzeća da razvijaju vlastiti strateški pristup DOP-u. Potrebno je potaknuti razvoj kapaciteta kao i kapacitete organizacija i institucija koje pružaju podršku malom i srednjem poduzetništvu kako bi se povećala dostupnost savjeta o DOP-u za malo i srednje poduzetništvo.

Uloga javne uprave i drugih dionika

Razvoj DOP-a trebao bi biti potican od strane samog poslovnog sektora. Javna uprava ipak ovdje treba odigrati ulogu podrške kroz mudar odabir kombinacije mjera dobrovoljne politike i, kad je potrebno, komplementarne regulative, na primjer promocija transparentnosti, kreiranje tržišnih poticaja za odgovorno poslovno ponašanje kako bi se osiguralo odgovorno poslovanje.

Poduzećima treba dati prostora da inovativno razvijaju svoj pristup DOP-u koji je prihvatljiv u specifičnim uvjetima. Mnoga poduzeća ipak cijene dostupnost principa i smjernica koja su podržana od strane javnog sektora, kako bi imala benchmark svojih politika i praksi i kako bi se stvorila mogućnost usporedbe različitih praksi.

Sindikati i organizacije civilnog društva uočavaju probleme te kreiraju pritisak kako bi se unaprijedila praksa, a poželjno je da surađuju konstruktivno s poduzećima u traženju rješenja. Potrošači i investitori su u poziciji da daju tržišnu nagradu za društveno odgovorna poduzeća kroz konzumaciju ili odluke o investiranju koje donose. Mediji mogu povećati razumijevanje i pozitivnog i negativnog utjecaja poduzeća. Javna uprava i drugi dionici bi trebali demonstrirati društvenu odgovornost, uključujući i u svojem odnosu prema poslovnom sektoru.

Jačanje komplementarne uloge državne uprave u promociji DOP-a je od iznimne važnosti, ali može imati učinka jedino ako se radi u partnerstvu s poslovnim sektorom. Preporučamo sljedeće aktivnosti:

1. Podržati međusektorsku platformu za razvoj DOP-a kako bi dali javnu podršku razvoju inicijativa za DOP, relevantnih za Hrvatsku i uključili se u nadzor nad provedbom mjera i napretkom.
2. Dati snažnu podršku nagradi Indeks DOP-a kako bi se povećala medijska pozornost i razumijevanje javnosti o važnosti DOP-a i važnosti podrške odgovornim poduzećima.
3. Adresirati pitanje tzv. „green washinga“ s ciljem promocije transparentnih i na metodologiji temeljenih nagrada za odgovorno poslovanje. Uspostaviti snažnu podršku postojećim te razvoju novih norma, oznaka i nagrada koje učinkovito doprinose razumijevanju prednosti okolišno i društveno prihvatljivijih proizvoda i usluga s ciljem njihove promocije, popraćeno informativno-edukativnim aktivnostima namijenjenima poslovnom sektoru;
4. Podržati otvorenu javnu raspravu sa građanima, poduzećima i ostalim dionicima o ulozi i potencijalu poslovnog sektora u 21. stoljeću, s ciljem osnaživanja međusobnog razumijevanja i očekivanja, provođenjem povremenih istraživanja o povjerenju i stavovima prema DOP-u.
5. Zajedno sa dionicima razviti kodeks odgovornog poslovanja za samoregulaciju, kako bi se unaprijedila učinkovitost procesa implementacije DOP-a. Iskustvo govori da je samoregulacija proces koji je najefikasniji kad je temeljen na otvorenoj analizi pitanja koja zanimaju dionike, ako je proces razgovora moderiran od strane javne uprave. Potrebno je kreirati pokazatelje, metode nadzora, kao i učinkovite metode rješavanja nesukladnosti.
6. Interes potrošača za DOP raste posljednjih godina, no još je vrlo nizak stupanj razumijevanja, često je prisutna potreba da se plati najniža cijena, te je kao problem uočen i nedostatak lako dostupnih informacija potrebnih za informirane odluke. Neka poduzeća su pioniri u pokušaju da se potrošače omogući da donose održive odluke. Podrška udruga potrošača DOP-u, bit će ključna u kreiranju konkurentne prednosti odgovornih poduzeća.
7. Omogućiti bolju integraciju društvenih i okolišnih pitanja u postupak javne nabave bez da se pri tome kreiraju dodatne administrativne teškoće za ugovaratelje kao i bez utjecaja na princip da se ugovor dodijeli ekonomski najpovoljnijem tenderu. Također razmotriti mogućnost reforme poreznog sustava s ciljem uvođenja poticaja za odgovornu praksu.

8. Potaknuti investicijske fondove i HBOR kao i druge financijske institucije o izvještavanju o eventualnim etičkim ili odgovornim kriterijima kao i o eventualnim standardima ili kodeksima koje primjenjuju prilikom dodjele sredstava.
9. Dodatno poticati poduzeća u svim sektorima na veću transparentnost u području društvenih i okolišnih pokazatelja te na objavu informacija u vidu izvješća o održivosti ili dodatnih informacija u standardnim financijskim izvješćima. Poticati poduzeća da koriste metodologiju LCA u mjerenju svojih okolišnih utjecaja, po uzoru na napatke EU. Sve organizacije privatnog, javnog i civilnog sektora potiču se da poboljšaju objavu informacija o svojim društvenim i okolišnim utjecajima.
10. Dodatno financijski podupirati obrazovanje i treninge u području DOP-a samostalno ili u sklopu EU Programa *Lifelong Learning and Youth in Action* kao i raditi na jačanju svjesnosti profesionalaca i poduzeća o važnosti suradnje na DOP-u.
11. Podržati plan aktivnosti za promicanje DOP-a te izvještavati prema EU o provedbi plana sukladno podršci provedbe Strategije EU 2020.
12. Analizirati učinkovitost odredbe o poreznoj olakšici do 2% bruto dobiti u Zakonu o porezu na dobit za donacije;
13. Razraditi primjenu Zakona o PUP-u kako bi se uspostavila učinkovita javna rasprava s nedržavnim akterima, uključujući poslovi sektor, te pojačao dijalog i utjecaj nedržavnih aktera na javne politike;
14. Jasno odrediti odgovornosti unutar javne uprave za nadzor nad i razvoj programa podrške za DOP, kao dio Nacionalne strategije održivog razvitka. To bi osiguralo kvalitetnu koordinaciju javnih službi i poslovnih udruženja;
15. Kontinuirano raditi na reformi pravosuđa i javne uprave, kao ključnim preduvjetima funkcioniranja učinkovitog i pravednog sustav sankcija te daljnje jačanje autonomije institucionalnih kapaciteta relevantnih ureda državne uprave, regulatornih agencija i državnog inspektorata;

Uz ove aktivnosti usmjerene na djelovanje državnih tijela, potrebno je da se u suradnji s ostalim sektorima ulože naponi u promociju i edukaciju šire javnosti ali i poslovnog sektora o važnosti DOP-a s ciljem:

1. Integracije DOP-a u sveukupne poslovne strategije, koje treba primijeniti na sustavan način i vodeći računa o interesima i potrebama različitih dionika
2. Snažnijeg strateškog pristupa razvoju poslovanja, posebice među srednjim i malim poduzećima te velikim kompanijama s koncentriranim vlasništvom. Taj se proces ubrzava odgovornim upravljanjem dobavljačkim lancem, uključujući i prijenos znanja s velikih na mala i srednja poduzeća.
3. Transformacije deklarirane predanosti DOP-u i održivom razvoju iz korporacijskih izjava o viziji i misiji u eksplicitne i mjerljive poslovne ciljeve čime će se osigurati implementacija DOP-a.
4. Poboljšanja dvosmjerne, sustavne interakcije s dionicima, posebice u ranoj fazi razvoja programa (npr. procjena potreba neprofitnog sektora tijekom osmišljavanja programa korporativnog darivanja).

5. Osnaživanja samo-regulirajućih mehanizama poslovne etike, s fokusom na učinkovitu internalizaciju i primjenu.
6. Razmatranja mogućnosti formalizacije postojećih neformalnih suradničkih odnosa na DOP programima unutar različitih odjela, s ciljem veće stabilnosti i učinkovitosti DOP programa.
7. Osiguranja institucionalne veze između članova uprave i menadžera relevantnih odjela i programa, kako bi se smanjila važnost stila vođenja i osobne zainteresiranosti za DOP.
8. Uvođenja veće sinergije različitih područja rukovođenja u poduzeću, što DOP podrazumijeva, kao i obuhvatne procjene rizika, što se može postići povezivanjem različitih sustava upravljanja rezultatima u području poslovnog procesa s ciljevima DOP-a/održivosti. Dodatno bi se primjena i nadzor mogli osnažiti integracijom evaluacije rada svih zaposlenih, a posebice menadžera, timova i operativnih jedinica.
9. Sve redovitijeg, standardiziranog izvještavanja o DOP-u i održivosti onih poduzeća koja imaju kapacitete za sustavno upravljanje, što bi omogućilo postavljanje sektorskih, nacionalnih i međunarodnih mjerila i standarda. Također se preporuča primjena nekih od standardiziranih alata za uvođenje DOP-a poput norme ISO 26000 kao i sudjelovanja u Indeksu DOP-a.

Daljnje podizanje kapaciteta poslovnih udruženja uključenih u promociju i zagovaranje DOP-a i održivog razvoja može se postići u suradnji s međunarodnim organizacijama kroz:

1. Učinkovitiju primjenu samo-regulatornih mehanizama (etički kodeksi, kodeks korporativnog upravljanja) na razini poslovnih udruženja, kako bi se spriječilo njihovo obezvrjeđivanje;
2. Usredotočeniju raspravu o učinkovitim i primjenjivim anti-korupcijskim mjerama na razini poslovnih udruženja, popraćenu edukacijama i samo-regulatornim mehanizmima za poduzeća, razvijenima na temelju hrvatskog i iskustava iz drugih zemalja;
3. Usredotočeniju promociju DOP-a u upravljanju dobavljačkim lancem putem prikupljanja najboljih lokalnih praksi i pripreme specifičnih smjernica ili edukativnih paketa;
4. Kontinuiranu promociju izvještavanja o održivosti od strane poslovnih udruženja i međunarodnih agencija, uz moguću nagradu za najbolji godišnji izvještaj o DOP-u;
5. Širenje u hrvatskim regijama, kroz organizaciju lokalnih edukacija o DOP-u i korporativnom upravljanju pri lokalnim ograncima poslovnih udruženja;
6. Povećanje broja resursa dostupnih na Internetu, s naglaskom na priručnike i praktične alate;
7. Povećanje pristupačnosti podrške za obrazovanje o DOP-u za mala i srednja poduzeća – izvještavanje i trening iz razvoja programa, smjernica i dobre prakse malih i srednjih poduzeća;

8. Sektorsku provjeru napretka svake dvije godine, koja bi rezultirala zajedničkim programom poticanja DOP koji povezuje interese i prioritete različitih poslovnih udruženja;
9. Promociju lokalnih istraživanja o DOP-u i održivom razvoju, koju bi provodili domaći znanstvenici i praktičari kroz serije javnih prezentacija i seminara, i uz povećanu financijsku potporu takvim istraživačkim projektima od strane poduzeća;
10. Osiguranje održivosti i javnog utjecaja započetog projekta Indeksa DOP-a, HGK i HRPSOR-a;
11. Zajedničke zagovaračke inicijative prema Vladi, radi uspostave kvalitetnijeg i efikasnijeg konzultativnog procesa u sklopu donošenja javnih politika koja se odnose na održivi razvoj i druga pitanja od interesa za poslovnu zajednicu;
12. Povećanje pristupačnosti nezavisnih verifikacija izvještaja o DOP-u identifikacijom niza domaćih stručnjaka (koji bi se dodatno profesionalno usavršili) i uspostavljanjem transparentne i učinkovite procedure za angažiranje nezavisnih stručnjaka za verifikacije od strane poduzeća.

Podizanje svijesti o DOP-u među predstavnicima medija može rezultirati većom kvalitetom i širim opsegom informacija o DOP-u dostupnih javnosti. Predlažemo financijsku podršku Vlade i međunarodnih razvojnih programa za sljedeće aktivnosti:

1. Redovito uključivanje novinara i urednika u edukativne programe o DOP-u koje organiziraju poslovna udruženja ili javni sektor;
2. Integraciju sadržaja vezanih uz DOP u formalno obrazovanje novinara i u redovite programe neformalnog obrazovanja koje organizira Hrvatsko novinarsko društvo i druga profesionalna udruženja, ali i uvođenje ovih tema u redovite programe formalnog obrazovanja;
3. Pristupačnost financiranja nezavisnih projekata istraživačkog novinarstva, uključujući DOP, kako bi se izbalansirala situacija s prevagom tržišnih interesa vlasnika medijskih kuća;
4. Razmjena dobrih praksi s vodećim europskim poslovnim medijima koji su u partnerstvu s projektima izrade DOP indeksa i onima koji izvještavaju o vlastitim društveno odgovornim praksama.

Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za uključivanje u partnerstva s poslovnim sektorom te za preuzimanje uloge vjerodostojnog i konstruktivnog kritičara zahtijeva niz smislenih investicija donatorskih organizacija i Vlade:

1. Povećanje kapaciteta organizacija civilnog društva za nezavisno praćenje korporativnih praksi vezanih uz DOP (umjesto jednokratnih akcija u slučajevima nesreća opasnih po okoliš);
2. Povećanje kapaciteta organizacija civilnog društva za informiranje i edukaciju poslovnog sektora o specifičnim područjima njihove ekspertize (zaštita ljudskih prava, zaštita okoliša, razvoj zajednica, humanitarni rad sa specifičnim ciljanim skupinama, itd.);

- 3.** Potpomaganje i nagrađivanje uspješnih međusektorskih partnerstava fokusiranih na razvoj zajednice;
- 4.** Uključivanje civilnog sektora u javnu raspravu i rad mreže za DOP kako bi se otvorila komunikacija i povećao stupanj međusobnog razumijevanja i uvažavanja.